

आत्मन इति शांतस्यापितवहिलेकर्मणि प्रवृत्तिरितिकालस्यैवैतन्माहात्म्यमित्यर्थः ॥ २१ ॥ २२ ॥ पुरुषस्येति उत्पत्तिवद्विनाशोऽपि यादृच्छिक एवेति भावः ॥ २३ ॥ व्यलीकं अमृतं चित्तवैतसि कंचित्तबंधनं तदर्थं निवृत्त्यर्थं नृषाभूतमपि हंतृत्वादिकं यदिसत्यमिति मन्यसे तर्हि प्रायश्चित्तं कुर्वित्यर्थः ॥ २४ ॥ यवीयसः यवीयांसः ॥ २५ ॥ समुच्छ्रयो विरोधः ॥ २६ ॥ २७ ॥ संश्रिताः सन्नद्धाः साहाय्यार्थं साहाय्यार्थं ॥ २८ ॥

आत्मनश्च विजानीहि नियतव्रतशासनं ॥ यदा त्वमीदृशं कर्म विधिना क्रम्य कारितः ॥ २१ ॥ त्वष्टे विहितं यंत्रं यथा चेष्टयितुं वशं ॥ कर्मणा कालयुक्तेन तथेदं चेष्टते जगत् ॥ २२ ॥ पुरुषस्य हि हृद्रेष्वेवामुत्पत्तिमिति मत्ततः ॥ यदृच्छया विनाशं च शोकहर्षावनर्थको ॥ २३ ॥ व्यलीकमपि यत्त्वत्र चित्तवैतसि कंतव ॥ तदर्थमिष्यते राजन्प्रायश्चित्तं तदाचर ॥ २४ ॥ इदं तु श्रूयते पार्थयुद्धे देवासुरेपुरा ॥ असुराभ्रातरो ज्येष्ठा देवाश्चापि यवीयसः ॥ २५ ॥ तेषामपि श्रीनिमित्तं महानासीत् समुच्छ्रयः ॥ युद्धं वर्षसहस्राणि द्वात्रिंशदभवल्लिल ॥ २६ ॥ एकार्णवां महं कृत्वा रुधिरं परिप्लुतां ॥ जघ्नुर्देव्यास्तथा देवास्त्रिदिवं चाभिलेभिरे ॥ २७ ॥ तथैव पृथिवीलब्ध्वा ब्राह्मणां विदपारगाः ॥ संश्रितादानवानां वैसात्त्वार्थं दर्पमोहिताः ॥ २८ ॥ शालाटका इति ख्यातास्त्रिषु लोकेषु भारत ॥ अष्टाशीति सहस्राणि ते चापि विबुधैर्हताः ॥ २९ ॥ धर्मव्युच्छितिमिच्छंतीयेऽधर्मस्य प्रवर्तकाः ॥ हंतव्यास्ते दुरात्मानो देवैर्देव्या इवोल्बणाः ॥ ३० ॥ एकं हत्वा यदिकुलेशिष्टानां स्यादनामयं ॥ कुलं हत्वा चरोष्ट्रे च न तदृत्तोपघातकं ॥ ३१ ॥ अधर्मरूपो धर्मो हि कश्चिदस्ति नराधिप ॥ धर्मश्चाधर्मरूपोऽस्ति तच्च ज्ञेयं विपश्चिता ॥ ३२ ॥ तस्मात्संस्तंभयात्मानं श्रुतवा नसि पांडव ॥ देवैः पूर्वगतं मार्गमनुयातोऽसि भारत ॥ ३३ ॥ न हीदृशा गमिष्यति नरकं पांडवर्षभ ॥ भ्रातृनाश्वासयेतां स्वं सुहृदश्च परंतप ॥ ३४ ॥ यो हि पापसमंभेकार्थं तद्भावभावितः ॥ कुर्वन्नपि तथैव स्यात्कृत्वा च निरपत्रपः ॥ ३५ ॥ तस्मिंस्तत्कलुषं सर्वसमाभिमतिशब्दितं ॥ प्रायश्चित्तं न तस्यास्ति न्हासो वा पापकर्मणः ॥ ३६ ॥ त्वं तु शुक्लाभिजातीयः परदोषेण कारितः ॥ अनिच्छमानः कर्मदं कृत्वा च परितप्यसे ॥ ३७ ॥ अभ्यमेधो महायज्ञः प्रायश्चित्तमुदाहृतं ॥ तमाहरमहाराज विपापैर्वै भविष्यसि ॥ ३८ ॥ मरुद्भिः सह जित्वारीभगवान्पाकशासनः ॥ एकैकं क्रतुमाहृत्य शतकृत्वः शतक्रतुः ॥ ३९ ॥ धूतपाप्मा जितस्वर्गो लोकाप्यसुखो दयान् ॥ मरुद्गणैर्वृतः शक्रः शुश्रुभे भासयन्दिशः ॥ ४० ॥

तोपघातकं धर्मनाशकं न भवति ॥ ३१ ॥ अधर्मरूपो धर्मवद्भाति धर्मः यथा शालाटकाख्यब्राह्मणवधः धर्मश्चाधर्मः यथा कर्णपर्वोक्तसत्यवादिनः चोरेभ्यः कार्पाटिकमार्गं प्रदिशतः ॥ ३२ ॥ ३३ ॥ ३४ ॥ तद्भावभावितः पापभावनागतः कुर्वन्पापमिति वर्तते ॥ ३५ ॥ तस्मिन्निति तस्य अपश्चात्तापिनो निर्लज्जस्य प्रायश्चित्तं वा तेन पापं न्हासो वा नास्तीत्यर्थः ॥ ३६ ॥ परदोषेण दुर्योधनदोषेण ॥ ३७ ॥ ३८ ॥ ३९ ॥ ४० ॥

॥ २९ ॥ अधर्मस्येतिच्छेदः ॥ ३० ॥

॥ ३१ ॥

॥ ३२ ॥

॥ ३३ ॥

॥ ३४ ॥

॥ ३५ ॥

॥ ३६ ॥

॥ ३७ ॥

॥ ३८ ॥

॥ ३९ ॥

॥ ४० ॥